

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА
від 4 березня 2004 р. N 256
Київ

Про затвердження Програми припинення виробництва
та використання озоноруйнівних речовин
на 2004-2030 роки

Кабінет Міністрів України **п о с т а н о в л я є**:

1. Затвердити Програму припинення виробництва та використання озоноруйнівних речовин на 2004-2030 роки (далі - Програма), що додається.

2. Головним розпорядникам коштів, відповідальним за виконання Програми, під час формування проекту Державного бюджету України на відповідний рік передбачати кошти на розроблення та здійснення визначених нею заходів.

Прем'єр-міністр України

В.ЯНУКОВИЧ

Інд. 33

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 4 березня 2004 р. N 256

ПРОГРАМА
припинення виробництва та використання
озоноруйнівних речовин на 2004-2030 роки

1. Стан виробництва та використання
озоноруйнівних речовин

Збереження озонного шару стратосфери, який захищає усе живе на Землі від згубної дії ультрафіолетового сонячного випромінювання, є однією з пріоритетних глобальних екологічних проблем XXI століття. Україна приєдналася до Монреальського протоколу про речовини, що руйнують озонний шар, (далі - Монреальський протокол) у 1988 році. На сьогодні сторонами Монреальського протоколу є 184 держави, які тим самим підтвердили свої наміри вжити необхідних заходів до збереження озонного шару шляхом припинення виробництва та використання озоноруйнівних речовин.

Проголошення Україною наміру стати повноправним членом ЄС зумовлює необхідність здійснення заходів щодо гармонізації національного законодавства України із законодавством ЄС у відповідній сфері. У зв'язку з цим передбачені Програмою заходи повинні відповідати загальній стратегії ЄС у сфері поводження з озоноруйнівними речовинами. Аналіз показує, що запропоновані ЄС строки припинення споживання (за визначенням Монреальського протоколу під "споживанням" слід розуміти сумарний обсяг вироблених у країні та ввезених до неї озоноруйнівних речовин, з якого відраховується обсяг вивезених озоноруйнівних речовин) найбільш поширених перехідних холодоагентів жорсткіші порівняно з передбаченими Монреальським протоколом. Тому постає завдання щодо забезпечення в Україні вже в найближчі роки не тільки вилучення найбільш небезпечних хлорфторвуглеводнів, а й успішного пошуку речовин з нульовим озоноруйнівним потенціалом, спроможних замінити перехідні гідрохлорфторвуглеводні.

Припинення виробництва та використання озоноруйнівних речовин (хлорфторвуглеводні, гідрохлорфторвуглеводні, бромистий метил, чотирихлористий вуглець, метилхлороформ, галони) повинно базуватися як на відповідних рішеннях Монреальського протоколу, так і на правових нормах у сфері поводження з озоноруйнівними речовинами, розроблених на виконання Україною міжнародних зобов'язань.

Незважаючи на відсутність вітчизняного виробництва, озоноруйнівні речовини використовуються майже в усіх секторах

економіки. Винятком є бромистий метил, який виробляється на Сакському державному хімічному заводі для карантинних потреб.

З 1996 року Україна належала до числа країн, які не виконують вимоги Монреальського протоколу, оскільки як країна 2-ї статті цього Монреальського протоколу (розвинуті країни), була зобов'язана припинити використання споживання найбільш небезпечних озоноруйнівних речовин. На 7-й зустрічі сторін Монреальського протоколу було отримано попередження щодо можливого вжиття світовою спільнотою санкцій стосовно України, якщо вона не припинить використання озоноруйнівних речовин. З урахуванням економічного становища країни сторонами Монреальського протоколу було рекомендовано надати Україні допомогу в реалізації проектів конверсії промислових підприємств. Фінансування проектів передбачалося здійснювати за рахунок коштів Глобального екологічного фонду.

Ще 4 березня 1999 р. Верховною Радою України було ратифіковано Угоду між Україною та Всесвітнім банком щодо надання Україні гранту в розмірі 23,2 млн. доларів (Проект вилучення речовин, що руйнують озоновий шар. У результаті реалізації зазначеного Проекту отримано сучасне озонозберігаюче промислове обладнання, що використовується під час виробництва різноманітної продукції (холодильна техніка, аерозолі тощо), та устаткування для збирання і відновлення відпрацьованих озоноруйнівних речовин (центри з відновлення хлорфторвуглеводнів створено на базі підприємств ВАТ "Ремтурстаткування" (м. Київ) та ПП "Дніпробуттехсервіс", (м. Дніпропетровськ)). Це дало змогу припинити використання озоноруйнівних речовин у виробничих циклах таких підприємств, як АТ "Норд" (м. Донецьк), АТ "Донецький хімічний завод", завод "Побутова хімія" (м. Сімферополь), АТ "Рефма" (м. Мелітополь), АТ "Харківхолодмаш", НВТ "Електронмаш" (м. Київ), та налагодити сервісне обслуговування холодильної техніки з дотриманням вимог екологічної безпеки. За рахунок асащаджених коштів у рамках Проекту було започатковано реалізацію у 2003 році субпроєкту з вилучення галонів у секторі пожежогасіння (ЗАТ "Спецавтоматика" (м. Луганськ)) і трьох субпроєктів у секторі сервісного обслуговування побутового та медичного холодильного устаткування (ЗАТ "Техносервіс" (м. Черкаси), ТОВ НВТ "Дніпро-МТО" (м. Київ) та ЗАТ "ЧРМК" (м. Чернігів)). Зазначені виробництва є стратегічно важливими для національної економіки, оскільки безпосередньо забезпечують задоволення життєво необхідних потреб населення.

Постане реальна загроза зупинки вітчизняних підприємств - споживачів озоноруйнівних речовин у разі, якщо їх не буде переведено на озонобезпечні технології. Продукцію, що містить озоноруйнівні речовини, уже нині заборонено експортувати до багатьох країн, а в найближчі роки - і до будь-якої країни світу. Таким чином, утриматися на зовнішньому ринку вітчизняні виробники зможуть лише за умови своєчасного проведення конверсії виробництва. Саме тому значно підвищується роль сервісних центрів і кваліфікації їх персоналу, обізнаного з методологією переходу на озонобезпечні речовини. Рядом вітчизняних підприємств уже істотно обмежено або й повністю припинено використання озоноруйнівних речовин шляхом перепрофілювання та впровадження альтернативних технічних рішень за рахунок власних ресурсів.

На виконання статті 7 Монреальського протоколу Україна щороку (до 30 вересня) надає Озоновому секретаріату узагальнений звіт (відомості) щодо експорту, імпорту озоноруйнівних речовин згідно з додатками А, В, С, Е до Монреальського протоколу. На виконання рішень ІХ/8 та ІХ/9 Монреальського протоколу, вимог поправок до нього (прийнятої 29 червня 1990 р. в м. Лондоні і ратифікованої Верховною Радою України 22 листопада 1996 р. та прийнятої 25 листопада 1992 р. в м. Копенгагені і ратифікованої Верховною Радою України 2 листопада 2000 р. вже здійснюється регулювання такого експорту та імпорту. Розроблено Порядок видачі погодження для отримання ліцензії на експорт та імпорт озоноруйнівних речовин і продукції, що їх містить.

На виконання рішення Х/27 Монреальського протоколу з 2002 року здійснюється державне регулювання ввезення і вивезення найбільш небезпечних з точки зору руйнування озонового шару нововироблених речовин згідно з додатками А і В до цього

протоколу (постанова Кабінету Міністрів України від 16 травня 2002 р. N 624. Це створило необхідні передумови для забезпечення виконання Україною вимог Монреальського протоколу та отримання і в подальшому міжнародної технічної допомоги.

За рішеннями XIII/8 та XIV/4 Монреальського протоколу Україні надано можливість використовувати озоноруйнівні речовини, а саме - хлорфторвуглеводні у секторі виробництва медичних дозованих інгаляторів для лікування хворих на астму та гостру легенеvu недостатність (АТ "Стома", ТОВ "Мікрофарм" (м. Харків), що підпадає під визначення Монреальського протоколу як "життєво необхідні потреби". Однак перехід на озонобезпечні речовини у виробництві медичних інгаляторів досі залишається гострою проблемою, яка потребує невідкладного розв'язання. Таким чином, Україна має можливість використовувати нововироблені озоноруйнівні речовини як сировину, у виробництві дозованих інгаляторів, для лабораторних цілей та досліджень, а також відновлені за міжнародними стандартами озоноруйнівні речовини.

У розвинутих країнах заборонено ввезення, вивезення та виробництво хлорфторвуглеводнів, чотирехлористого вуглецю, галонів та метилхлороформу з 1996 року. Бромистий метил буде вилучено до 2005 року, а гідрохлорфторвуглеводні - до 2030 року. Це повинна зробити і Україна.

2. Мета та основні завдання Програми

Метою Програми є створення сприятливих правових, економічних, організаційних і технічних умов для припинення виробництва та використання озоноруйнівних речовин у 2004-2030 роках.

Основними завданнями Програми є:

подальше приведення національного законодавства у відповідність з вимогами Монреальського протоколу та законодавством ЄС у сфері поводження з озоноруйнівними речовинами;

введення обмежень на поводження з озоноруйнівними речовинами, посилення екологічного контролю за їх використанням і запобігання нелегальному ввезенню, вивезенню озоноруйнівних речовин та продукції, що їх містить;

надання науково-технічної, економічної та методичної допомоги підприємствам у впровадженні озонобезпечних речовин та озонобезпечних технологій, а також здійснення нагляду за реалізацією планів і графіків їх конверсії.

3. Механізм забезпечення виконання Програми

Організаційні заходи

Сприяння взаємодії з питань виконання Програми та забезпечення координації роботи міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності, а також коригування передбачених нею заходів відповідно до наявних фінансових, матеріальних та організаційних можливостей здійснює Міжвідомча координаційна комісія з питань організації виконання вимог Монреальського протоколу. У 2004 році передбачається утворити при цій Комісії робочий орган з питань управління ресурсами озоноруйнівних речовин (галонів та холодоагентів). Державною екологічною інспекцією Міністерства охорони навколишнього природного середовища здійснюється координація дій територіальних органів Міністерства, спрямованих на забезпечення належного контролю за поводженням з озоноруйнівними речовинами та нагляду за виконанням планів переходу підприємств на використання озонобезпечних речовин.

У процесі створення для цього відповідних умов перевага надаватиметься речовинам з нульовим озоноруйнівним потенціалом та найменшим значенням потенціалу глобального потепління, що передбачено вимогами Кіотського протоколу до Рамкової конвенції ООН про зміну клімату.

Припинення використання хлорфторвуглеводнів і галонів означає

необхідність встановлення для підприємств строків щодо заборони повторного заповнення та (або) використання холодильного обладнання і устаткування для кондиціонування повітря, що працюють на хлорфторвуглеводнях, а також технічних засобів пожежогасіння, споряджених галонами. При цьому повинно бути зроблено все для екологічно безпечного зберігання видалених хлорфторвуглеводнів та галонів з метою їх відновлення і подальшого використання або знищення.

Першочерговій заміні підлягає холодильне обладнання та устаткування для кондиціонування повітря у субсекторах (побут, торгівля, промисловість, переробка та зберігання продуктів харчування, транспорт) з найбільшими щорічними обсягами споживання озоноруйнівних речовин та найбільшою величиною середнього їх заправлення на 1 установку (агрегат). Результати аналізу свідчать, що це стосується насамперед підприємств торгівлі та промисловості, на частку яких припадає майже 70 відсотків обсягу річних потреб в озоноруйнівних речовинах. 75 відсотків загального обсягу озоноруйнівних речовин іде для проведення щорічних сервісних робіт у секторі кондиціонування повітря (для установок у громадських будівлях та виробничих приміщеннях). Проведення конверсії у зазначених субсекторах сприятиме не лише істотному скороченню щорічних обсягів споживання озоноруйнівних речовин, а й зведенню до мінімуму використання однієї з найбільш небезпечних для озонового шару речовини - хлорфторвуглеводню-12.

Що стосується побутових холодильників та морозильних камер, обсяг середнього заправлення яких не перевищує 250 грамів на 1 агрегат, то їх переведення на озонобезпечні замінники є як технологічно, так і економічно недоцільним. Тому ця техніка перебуватиме в експлуатації до її фізичного зносу (під час ремонту агрегати заправляються регенерованим або відновленим хлорфторвуглеводнем-12. У зв'язку з цим необхідно організувати процес збирання, рециркуляції та відновлення озоноруйнівних речовин, адже вже незабаром для підтримання роботи такого обладнання використовуватимуть виключно рециркульовані та відновлені холодоагенти.

Згідно з Концептуальними засадами діяльності щодо зменшення залежності України від використання озоноруйнівних речовин групи галонів у сфері пожежної безпеки розроблено з урахуванням специфіки їх використання План управління озоноруйнівними вогнегасними речовинами групи галонів у сфері пожежної безпеки України. З метою забезпечення повного вилучення до 2030 року галонів з практики використання у сфері пожежної безпеки (крім випадків, пов'язаних із захистом особливо важливих для безпеки країни об'єктів) передбачається створення організаційних (Центр управління галонами та холодоагентами), правових і технічних умов для надійного запобігання викидам галонів у навколишнє середовище під час проведення будь-яких операцій з ними на всіх стадіях життєвого циклу (перевезення, заряджання і розряджання технічних засобів пожежогасіння, контроль якості, зберігання, регенерація, перероблення тощо).

Не менш актуальною є і проблема утилізації обладнання для виробництва чотирихлористого вуглецю (ТОВ "Оріана - Галев" (м. Калуш)).

З метою успішної реалізації заходів, передбачених Програмою, до участі у її виконанні планується залучити підприємства, наукові установи, експертні, громадські організації та благодійні фонди, діяльність яких пов'язана з озоноруйнівними і озонобезпечними речовинами, що сприятиме належному виконанню вимог Монреальського протоколу.

Фінансове забезпечення

Фінансове забезпечення Програми здійснюється за рахунок коштів державного бюджету (з урахуванням коштів, які виділяються в рамках інших державних, регіональних і місцевих програм та проектів), а також за рахунок інших джерел, включаючи кошти грантів, міжнародних організацій і благодійних внесків, власні кошти підприємств.

Орієнтовний обсяг фінансового забезпечення за рахунок коштів державного бюджету та розподіл їх за роками наведено у розділі 5 Програми (у цінах 2003 року). Пропозиції з обґрунтуванням обсягу

фінансування до проекту Державного бюджету України на наступний рік подаються щороку виконавцями Програми в установленому порядку.

Контроль за виконанням

Контроль за виконанням Програми здійснює Міністерство охорони навколишнього природного середовища разом з Радою міністрів Автономної Республіки Крим, обласними, Київською та Севастопольською міськими держадміністраціями.

Контроль за використанням бюджетних коштів здійснюється у порядку, встановленому бюджетним законодавством.

4. Очікувані результати

У процесі забезпечення регульованого переходу підприємств на використання озонобезпечних замінників і технологій враховуються світові тенденції у цій сфері, технічна та економічна доступність альтернативних речовин або технологій, а також зміни, що вносяться до Монреальського протоколу. Програмою передбачаються такі орієнтовні строки припинення використання озоноруйнівних речовин:

хлорфторвуглеводнів до 2006 року - на 35 відсотків, 2008 - 65, 2010 - 85, до 2014 року - на 100 відсотків;

галонів до 2005 року - на 5 відсотків, 2008 - 20, 2010 - 30, 2015 - 55, 2020 - 80, до 2030 року - на 100 відсотків.

Також Програмою передбачаються такі орієнтовні строки припинення споживання гідрохлорфторвуглеводнів: до 2004 р. - на 35 відсотків, 2010 - 65, 2015 - 90, 2020 - 99,5, до 2030 року - на 100 відсотків.

За прогнозом експертів Програми ООН з навколишнього середовища, дотримання вимог Монреальського протоколу забезпечить у 2050 році відновлення озонного шару до рівня 1980 року.

5. Орієнтовний обсяг фінансового забезпечення виконання Програми

Найменування заходу	Відповідальні виконавці	Строк виконання, роки	Фінансування, тис. гривень на рік	Фінансування, тис. гривень разом
Створення і підтримка інформаційної бази даних щодо вітчизняних користувачів та постачальників озоноруйнівних речовин	Міністерство охорони навколишнього природного середовища	2004-2014	35	385
Організація пропаганди та інформування населення стосовно екологічної небезпеки руйнування озонного шару та його наслідків	"-	"-	60	660
Здійснення екологічного контролю та нагляду за діяльністю підприємств - користувачів та постачальників холодоагентів у частині дотримання екологічного законодавства про охорону озонного шару	"-	постійно		

Проведення семінарів, у тому числі навчальних, з питань виявлення озоноруйнівних речовин, що переміщуються через митний кордон України	Міністерство охорони навколишнього природного середовища, Держмитслужба	2004-2005	45	90
Сприяння організації перепідготовки та підвищення кваліфікації спеціалістів з питань застосування заміників озоноруйнівних речовин та конверсії відповідних підприємств	Міністерство охорони навколишнього природного середовища	2004		
Залучення міжнародної технічної допомоги та інвестицій з метою остаточного вилучення з обігу озоноруйнівних речовин	Міністерство охорони навколишнього природного середовища, Мінекономіки, МЗС	2004-2030		
Здійснення екологічного контролю за збиранням, зберіганням, відновленням та повторним використанням холодоагентів і галонів	Міністерство охорони навколишнього природного середовища	2004		
Проведення моніторингу використання галонів у сфері пожежної безпеки	МНС (Український науково-дослідний інститут пожежної безпеки), Міністерство охорони навколишнього природного середовища	2004-2006 2007-2010	120 60	360 240
Щорічне надання Озоновому секретаріату звіту щодо обсягів експорту, імпорту та використання озоноруйнівних речовин згідно з додатками А, В, С, Е до Монреальського протоколу	Міністерство охорони навколишнього природного середовища	постійно		
Техніко-економічне обґрунтування можливості створення власного виробництва озонобезпечних холодоагентів	Мінпром-політики, Мінекономіки, Міністерство охорони навколишнього природного середовища	2005	70	70
Запровадження регулювання "перехідних" озоноруйнівних речовин (додаток С до	Міністерство охорони навколишнього природного середовища	-"-		

Монреальського
протоколу
на основі розрахунку
"базового" рівня та
відповідно до графіка
припинення їх
споживання (Поправка
до Монреальського
протоколу, підписана у
Копенгагені

Проведення аналізу доцільності ратифікації Україною поправок до Монреальського протоколу, підписаних у Монреалі та Пекіні	Міністерство охорони навколишнього природного середовища, МЗС	2004	40	40
Забезпечення сплати внесків до цільового фонду Монреальського протоколу та цільового фонду Віденської конвенції	МЗС, Мінфін	постійно		
Забезпечення сплати внесків до багатостороннього фонду Монреальського протоколу (виходячи з можливостей державного бюджету та з урахуванням ліквідації заборгованості України перед бюджетами міжнародних організацій)	"-"	"-"		
Конверсія виробництва медичних аерозольних препаратів з метою вилучення озоноруйнівних речовин	МОЗ, Міністерство охорони навколишнього природного середовища Мінпромполітики	2004 2005-2006	420 100	420 200
Формування заявок та отримання погодження сторін Монреальського протоколу природного на споживання: хлорфторвуглеводнів для забезпечення задоволення життєво необхідних потреб у медичній промисловості (виробництво дозованих інгаляторів для хворих на астму та гостру легеневу недостатність); бромистого метилу для санітарних та карантинних цілей	Міністерство охорони навколишнього середовища, МОЗ, Мінпромполітики, Мінагрополітики	2004-2030		
Розроблення проекту стратегії управління галонами, хлорфторвуглеводнями, гідрохлорфторвуглеводнями та остаточного вилучення озоноруйнівних речовин	Міністерство охорони навколишнього природного середовища, МНС (Український науково-дослідний	2004-2006	100	300

	інститут пожежної безпеки), Мінпромполітики				
Науково-методичне забезпечення переходу сектору сервісного обслуговування холодильної техніки на використання озонобезпечних речовин (включаючи побутове охолодження, охолодження в торговельних цілях, під час переробки та зберігання продуктів харчування, охолодження у промислових цілях та на транспорті), а також у секторі кондиціонування повітря та у сфері пожежної безпеки	"-	2004-2005	250	500	
Упровадження використання інформаційних етикеток та екологічного маркування озоноруйнівних та озонобезпечних речовин і продукції, що їх містить, відповідно до вимог Глобальної гармонізованої системи класифікації і маркування хімічних речовин	Міністерство охорони навколишнього природного середовища, Мінпромполітики	2004	100	100	
Розроблення норм і правил обслуговування холодильної та пожежної техніки з метою запобігання викидам озоноруйнівних речовин в атмосферу	Мінпромполітики, МНС (Український науково-дослідний інститут пожежної безпеки)	2005	80	80	
Розроблення проекту методики розрахунку викидів озоноруйнівних речовин та оцінки заподіяння ними збитків для навколишнього природного середовища	Міністерство охорони навколишнього природного середовища, МОЗ	2004	50	50	
Розроблення проекту порядку поводження з озоноруйнівними речовинами та методики застосування санкцій за порушення законодавства щодо охорони озонowego шару	Міністерство охорони навколишнього природного середовища	2004-2005	30	60	
Розроблення проектів нормативно-правових актів та нормативних документів, що встановлюють технічні вимоги, норми і	Мінпромполітики, МНС (Український науково-дослідний	2004-2006 2007-2008 2009-2010	70 30 20	210 60 40	

правила та підтверджують відповідність озонобезпечних речовин при їх застосуванні у виробничих циклах, секторі сервісного обслуговування холодильної техніки та у сфері пожежної безпеки	інститут пожежної безпеки), Держспожив-стандарт, Міністерство охорони навколишнього природного середовища				
Обґрунтування доцільності заборони ввезення і вивезення з України обладнання та устаткування, що містить озоноруйнівні речовини, згідно з додатками А і В до Монреальського протоколу	Міністерство охорони навколишнього природного середовища, Мінпромполітики	2005	30	30	
Обґрунтування доцільності заборони на використання озоноруйнівних речовин, зазначених у додатках А і В до Монреальського протоколу, політики під час проектування, реконструкції, технічного переобладнання та будівництва	Міністерство охорони навколишнього природного середовища, МНС, Мінпромполітики	2006	30	30	

Усього				3925	